

**ØY
GARD
EN**

- eit fyrtårn i vest

**Planstrategi
Øygarden kommune
2020-2023**

INNHALD

INNLEIING	3
OVERORDNA FØRINGAR FOR PLANARBEIDET	5
UTFORDRINGAR OG UTVIKLINGSTREKK I ØYGARDEN KOMMUNE.....	7
PLANBEHOVET TIL ØYGARDEN - 2020-2023	14
PLANSYSTEMET I ØYGARDEN KOMMUNE	16
OVERSIKT OVER PLANAR OG UTGREIINGAR I PERIODEN 2020-2023.	21

Planstrategi for
Øygarden kommune 2020-2023

Kontaktinformasjon:

Postadresse: Ternholmvegen 2, 5337 Rong

Telefon: 56 16 00 00

Nettside: www.oygarden.kommune.no

Epost: postmottak@oygarden.kommune.no

Utarbeida ved Areal- og samfunnsplan

Grafisk utforming: Kjell Andersland

Framsida: Rongesundsbrua (foto: K. Andersland)

Vel 38 400 menneske er busette på dei mange små og store øyene som utgjør Øygarden kommune. Øyene ligg som ei perlerad langs kysten, langstrakt utover eit areal på om lag 315 km².

Øygarden byr på eit hav av moglegheiter innanfor både næring, kultur, friluftsliv og rekreasjon. Her ligg det meste til rette for å leva eit godt liv. Nærleiken til Bergen og den store arbeidsmarknaden som er der, gjer Øygarden til ein attraktiv kommune å busetta seg i. Ikkje minst kan Øygarden sjølv by på store næringar som er viktige også i nasjonal samanheng.

Likevel vert vi påverka av trendar som kan utfordra både samfunns- og tenesteutviklinga i framtida. Lågare folkevekst, aldrande befolkning, klima- og miljøutfordringar, og skilnader i levekår blant innbyggjarane våre, er nokre av faktorane vi må ta omsyn til når vi legg planar for samfunns- og tenesteutviklinga framover.

Når kommunen no er etablert som den nest største i Vestland fylke, ligg moglegheitene til rette for å jobba målretta mot ei berekraftig samfunnsutvikling. Dei globale berekraftmåla til FN vil ligga til grunn for planlegginga i Øygarden framover. Berekraftmål 17 handlar om samarbeid for å nå måla, og vil vera sentralt for å løysa utfordringane vi står overfor. Gjennom eit godt samspel mellom kommune, næringsliv og

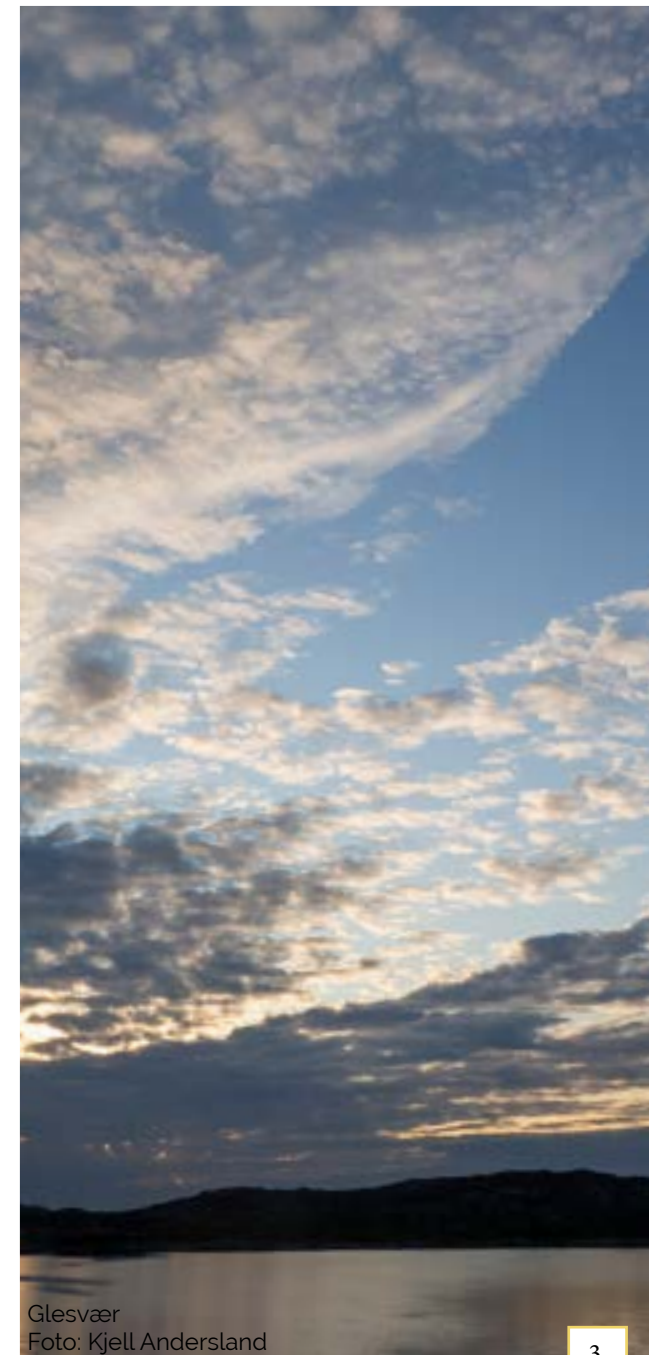
innbyggjarar kan vi oppnå kraftfulle og målretta resultat. For å samlast om felles mål og prioriteringar, og bli samde om korleis vi skal jobba for å nå desse, er planane til kommunen det viktigaste verktøyet vi har. Openheit og medverknad for alle som vert påverka, er grunnlaget for ei demokratiske planlegging av samfunnet vårt. Dersom kommunen skal vera ein føreseieleg samfunnsutviklar, må vi styra i samsvar med planane vi vedtek.

VURDERING AV PLANBEHOVET

Planstrategien er ikkje ein eigen plan, men eit viktig styringsdokument der kommunen prioriterer planoppgåvene som skal gjennomførast i valperioden. Prioriteringane som vert gjort i planstrategien viser kva planoppgåver kommunen skal bruka både politiske og administrative ressursar på.

I tillegg til å vurdera planbehovet, inneheld planstrategien ei skildring av plansystemet til Øygarden kommune, med tilhøyrande fireårsplan.

Hovudprioriteringa til kommunen i valperioden 2019-2023 vil vera å utarbeida ein kommuneplan for nye Øygarden kommune.

Glesvær
Foto: Kjell Andersland

Arbeidet med samfunnsdelen startar opp først, der vi skal utforma og einast om overordna mål og strategiar for kommunen som samfunn og organisasjon. Kommuneplanen sin samfunnsdel skal også vedta ein overordna arealstrategi, og arealstrategien skal leggst til grunn for arealdelen. Arbeidet med arealdelen til kommuneplanen vil kunna starta opp når arealstrategien til Øygarden er utforma.

Andre planbehov vil verta vurderte når overordna mål og strategiar i samfunnsdelen er vedtekne.

Bjørøy skule
Foto: Kjell Andersland

OVERORDNA FØRINGAR FOR PLANARBEIDET

NASJONALE FORVENTINGAR - BEREKRAFTMÅLA TIL FN

Kvart fjerde år legg regjeringa fram nasjonale forventingar til regional og kommunal planlegging for å fremja ei berekraftig utvikling i heile landet. Dei nasjonale forventingane skal følgast opp i kommunale og regionale planstrategiar og planar.

Gjennom «[Nasjonale forventingar til regional og kommunal planlegging 2019-2023](#)» legg regjeringa til grunn at berekraftmåla til FN skal vera det politiske hovudsporet for å ta tak i dei største utfordringane i kommunane. Det er viktig å merka seg at det er rom for lokal politikk innanfor berekraftmåla, og at vi må tolka og forstå berekraftmåla ut frå våre lokale føresetnader. Det vert peika på fire store berekraftutfordringar som Noreg står overfor, og som lokale og regionale myndigheiter må ta omsyn til i planlegginga:

- Å skapa eit berekraftig velferdssamfunn
- Å skapa eit økologisk berekraftig samfunn
- Å skapa eit sosialt berekraftig samfunn
- Å skapa eit trygt samfunn for alle

I dei nasjonale forventingane legg regjeringa også vekt på å styrka rolla kommunen har som samfunnsutviklar. Dette inneber at vi må utarbeida planar med tydelege mål og strategiar

for kva retning vi ønskjer for samfunnsutviklinga i Øygarden. Planane våre må vera basert på kunnskap om lokale behov og dei må sjå samanhengar på tvers av tenestene våre. Vi må vurdere om vi kan løysa tenesteoppgåver som oppfølging av overordna mål og strategiar, utan eigne planprosessar. Planprosessar er ressurskrevjande og må vera grunna i absolutt behov. Regjeringa trekker fram arealstrategiar som viktige verktøy for å oppnå berekraftig

samfunnsutvikling. Overordna arealstrategiar i samfunnsdelen til kommuneplanen skal hjelpe oss til å sjå utfordringane og behova i samfunnet i samheng med arealbruken.

Dei nasjonale forventingane understrekar kor viktig der er å kopla saman kommuneplanen og handlings- og økonomiplanen. Ei slik samankopling sikrar vi at vi jobbar strategisk for å gjennomføra måla vi set.

Figur 1 illustrerer samanhengen mellom dei ulike dimensjonane i berekraftig utvikling, der økonomi og samfunn er innvevd i, og avhengig av, biosfæren. Modellen er utvikla av Stockholm Resilience Centre.

REGIONALE FØRINGAR OG PLANAR

I [Utviklingsplan for Vestland](#) viser Vestland fylkeskommune fire mål for samfunnsutviklinga i fylket vårt:

1. Vestland som det leiande verdiskapingsfylket og nasjonal pådrivar for eit regionalisert og desentralisert Noreg
2. Klima og miljø som premiss for samfunnsutvikling
3. Lokalsamfunn som ramme for gode kvardagsliv i heile Vestland
4. Like moglegheiter til å delta i verdiskaping

I utviklingsplanen vert fleire regionale planar frå tidlegare Hordaland fylkeskommune vidareførte. Samstundes vert det utarbeidd fleire planar på fylkesnivå i løpet av inneverande periode som må leggjast til grunn for planlegginga i Øygarden kommune.

LOKALE FØRINGAR – INTENSJONSAVTALA

I arbeidet med kommunesamanslåinga vart det utarbeidd ein intensjonsavtale mellom dei tidlegare kommunane Sund, Fjell og Øygarden.

Visjonen i intensjonsavtalen er at Øygarden kommune skal vera eit fyrtårn i vest. Vi skal bygga vidare på felles kyst- og strilekultur med lokalt sjølvstyre, gode tenestetilbod til innbyggjarane og ei framtidsretta samfunns- og næringsutvikling som sikrar attraktivitet og vekst i heile kommunen.

Den overordna målsettinga i intensjonsavtalen er at Øygarden skal vera ein framtidsretta og kunnskapsbasert samfunnsutviklar, med fortrinn innanfor energi, teknologi og marine ressursar. Kommunen skal løfta fram viktige verdiar som felles kultur, språk og identitet. Nærtene- prinsippet skal leggjast til grunn, med daglege tenester som er tilgjengelege for innbyggjarane lokalt og digitalt.

Fram til Øygarden vedtek samfunnsdelen til kommuneplanen vil vedtekne målsettingar i intensjonsavtala vera styrande for Øygarden si utvikling.

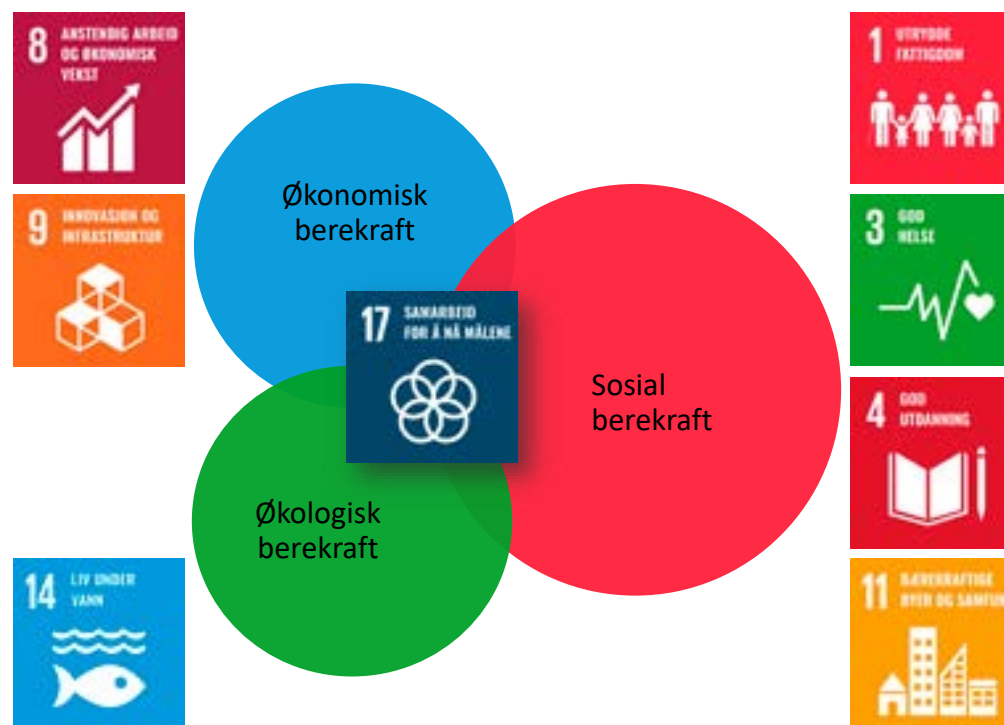

Glesvær
Foto: Kjell Andersland

UTFORDRINGAR OG UTVIKLINGSTREKK I ØYGARDEN KOMMUNE

[Kunnskapsgrunnlaget](#) til planstrategien viser viktige utviklingstrender og utfordringar i tida framover. Desse må vi kjenna til for å kunna vurdere planbehovet til kommunen. Som ei oppfølging av dei nasjonale forventningane, er utfordringane i kunnskapsgrunnlaget kopla til aktuelle berekraftmål. Dette gir oss moglegheita til å forstå og tolka berekraftmåla ut i frå korleis vi har det i kommunen vår. Samstundes bidrar det til å sikra at berekraftmåla til FN vert fundamentet i all samfunns- og arealplanlegging i Øygarden.

Figuren til høgre illustrerer berekraftutfordringane som politikanane har trekt fram som særleg viktige i Øygarden, og som vil få høg prioritet i planperioden 2020-2023. Berekraftmål 17, som handlar om samarbeid for å nå måla, er ein viktig premiss for å løysa dei politisk prioriterte utfordringane.

Figur 2: Prioriterte berekraftmål i Øygarden kommune

GOD UTDANNING TIL ALLE

Kunnskapsgrunnlaget viser at Øygarden kjem dårlegare ut på nokre viktige folkehelse- og levekårsindikatorar enn elles i fylket og landet. Dette gjeld mellom anna lågare utdanningsnivå og høgare fråfall i vidaregåande skule. Slike grunnleggjande samfunnsutfordringar påverkar den sosiale berekrafta i kommunen, både i dag og i framtida. Ved å sikra innbyggjarane våre god utdanning kan vi langt på veg møte utfordringar som fattigdom, sosial ulikskap og dårleg helse.

Det er viktig å involvera unge i utviklinga av kommunen for å sikra gode oppvekst- og utdanningsvilkår. Gjennom ny vidaregåande skule på Straume, tett på regionsenteret, har vi potensiale til å utvikla eit attraktivt utdanningstilbod i kommunen. Dette vil igjen verka positivt på bustadattraktiviteten. Gjennom prosjektet Framtidas kunnskapsklynge har kommunen jobba med å sjå samanhengen i utdanningsløpet, frå grunnskule til høgare utdanning og etter-/vidareutdanning. Samhandling mellom alle delar av utdanningssektoren, kommunen, næringslivet og andre interessentar er sentralt for å sikra eit utdanningsløp som svarar på kompetansebehovet til arbeidsgjevarar i regionen.

UTRYDDA FATTIGDOM

Ein aukande førekomst av barn i Øygarden veks opp i låginntektsfamiliar, og fleire innbyggjarar enn snittet i landet er arbeidsledige og mottek stønad til livsopphald. Folkehelseoversikta viser også ein stor førekomst av psykiske lidingar blant unge, og at talet på narkotikarelaterte dødsfall er urovekkande høgt. Forsking tilseier at låginntekt, psykisk helse, livsstilssjukdomar og utanforskap har klar samheng med utdanningsnivået. Tidleg og kontinuerleg innsats for å sikra god utdanning til alle vil verka førebyggjande på førekomensten av sosial ulikskap, låginntekt og uheld blant innbyggjarane.

Kommunen har utjamnande og kompenserande tiltak som sikrar barn og unge deltaking, og jobbar målretta særleg inn mot barnefattigdom. Det er likevel ei utfordring å styrka, koordinera og informera om tiltaka. Eit målretta arbeid for å utrydda fattigdom i Øygarden kommune krev god samhandling både internt i organisasjonen, men også med aktørar som frivillige organisasjonar og næringslivet.

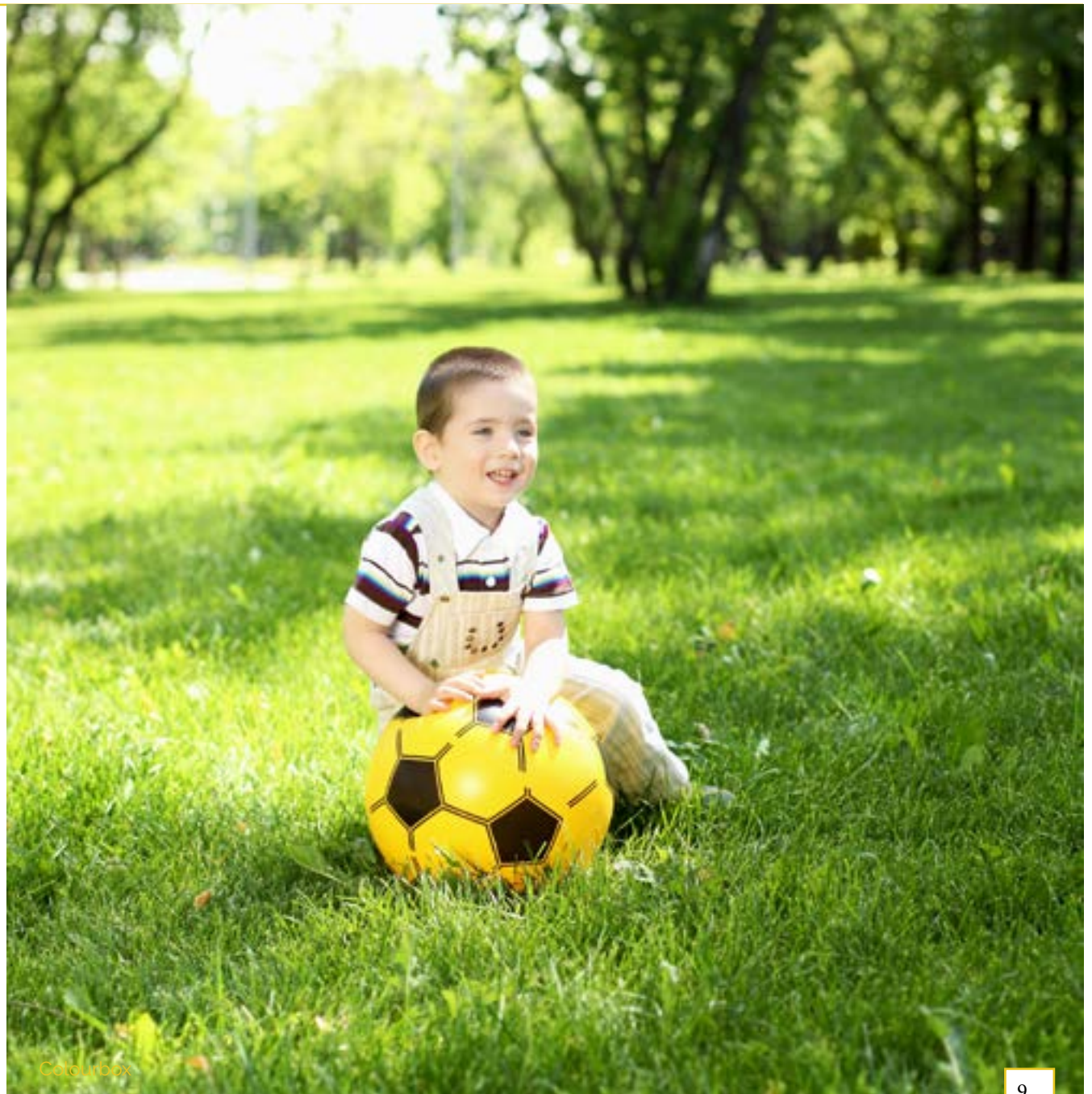
GOD HELSE

Den venta auken i den eldste delen av befolkninga utfordrar berekrafta i velferdssektoren. Uavhengig av framskrivingsalternativ kan vi allereie i 2030 venta ei dobling i talet på 80-åringar og eldre. Fram mot 2040 kan vi venta oss at talet er tredobla. Saman med mangel på helsefagleg kompetanse krev dette at vi utviklar samfunnet til å vera meir aldersvenleg. Vi må ha gode bustadar som gjer at eldre kan bu heime lengst mogleg. Dei eldre må ha tilgang på meningsfulle aktivitetar, som vert tilgjengeleggjort gjennom gode transportordningar. Fleire sektorar må involverast i aldersvenleg planlegging, saman med frivilligheita, næringslivet og sivilsamfunnet. Ikkje minst vil god medverknad frå dei eldre vera viktig for å skapa aldersvenlege lokalsamfunn.

Eit meir aldersvenleg samfunn vil kunna redusera og utsetta behovet for institusjonsplassar for dei eldre i Øygarden. Likevel må vi å rusta helse- og omsorgstenesta. Gode, fleksible og samanhengande tenester er viktige innsatsområde for framtida. For å sikra tilstrekkeleg tilgang på helsefagleg kompetanse, er det viktig at Øygarden er attraktiv både som arbeidsgjevar og som bustadkommune.

I Øygarden har vi ein auke i psykiske vanskar og einsemd blant innbyggjarane, særleg blant dei unge. Fleire barn veks opp i familiar med dårleg økonomi, og fleire innbyggjarar står utanfor arbeidslivet. Ei sosial og økonomisk berekraftig utvikling krev at vi klarar å redusera utanforskap. Dette kan blant anna handla om å leggja til rette for gode lokalsamfunn med moglegheit for aktivitet, deltaking, sosial støtte og medverknad. Varierte bustadtilbod i attraktive bu- og lokalmiljø, som samstundes er tilgjengelege for alle både av omsyn til pris og universell utforming, er viktige verkemiddel.

BEREKRAFTIGE BYAR OG SAMFUNN

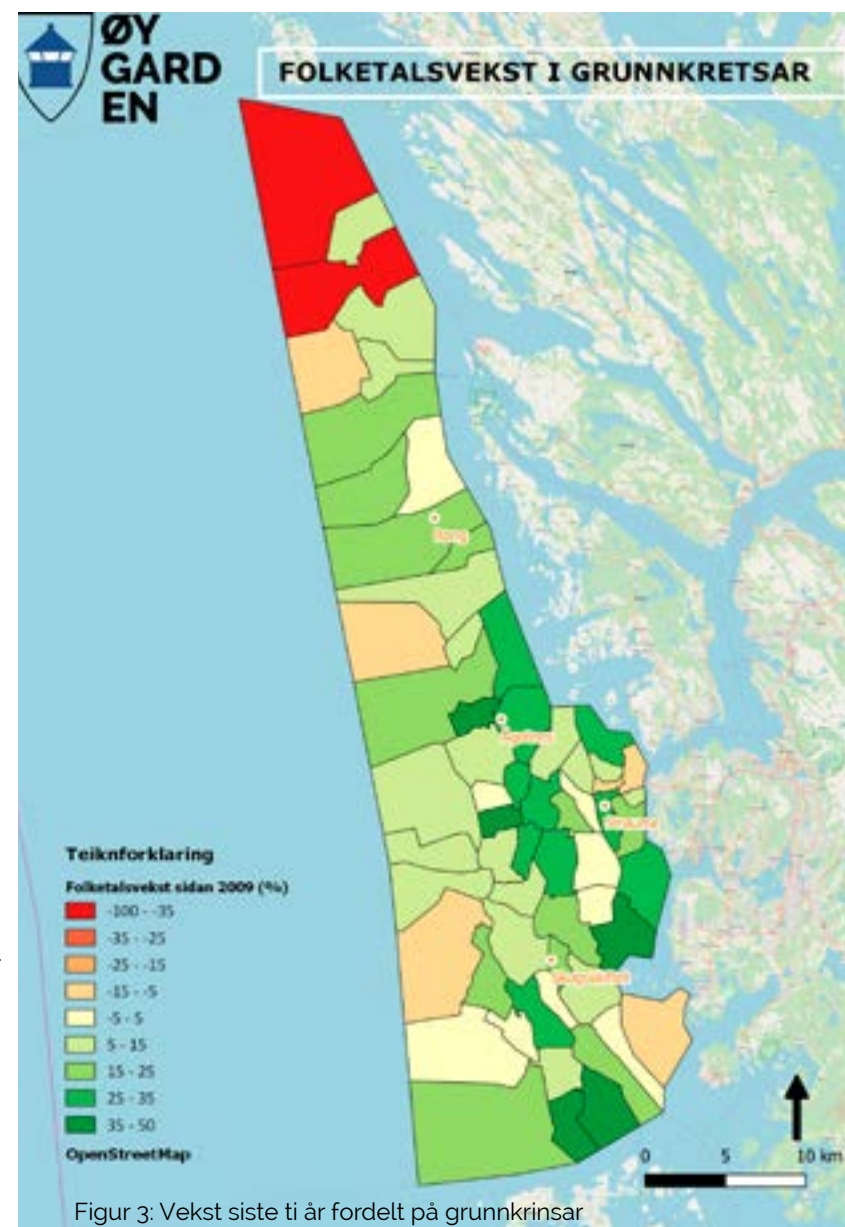
Attraktivitet, trivsel og god helse vert først og fremst skapt i lokale bumiljø der innbyggjarane lever ut kvardagsliva sine. Berekraftige byar og samfunn er kjenneteikna av nærmiljø som fremmar tryggleik og folkehelse, legg til rette for rekreasjon, fysisk aktivitet, kultur, identitet, og eit godt teneste- og servicetilbod som er tilgjengeleg for alle. Bustad- og arealpolitiske verkemiddel som legg til rette for gode nærmiljø er avgjerande for å byggja berekraftige samfunn.

I Øygarden har bustadstrukturen lenge i hovudsak vore prega av einebustader. Dei siste åra har vi sett ein gradvis endring med større variasjon i bustadtypane, men det er framleis einebustader som dominerer. Vi er også prega av eit spreitt utbyggingsmønster, som saman med varierende kollektivtilbod fører til auka bilbruk i kommunen. Spreitt bustadstruktur utfordrar både den sosiale og økologiske berekrafta, og kan føra med seg auka kostnader i form av investering og vedlikehald av veg, vatn og avløp.

Øygarden kommune er del av ein større arbeids- og bustadmarknad i Bergensområdet. Lokale mobilitets- og transportbehov for arbeids- og fritidsreiser må difor sjåast i eit regionalt perspektiv. Byvekstavtalen og miljøløftet gir oss moglegheiter til å løysa nokre av utfordringane som transportbehovet skapar for både sosial og miljømessig berekraft.

Kartet til høgre viser resultatet av arealpolitikken dei siste ti åra. Intensjonen i kommuneplanane har vore å styra utviklinga mot fleire bustadeiningar og høgast folketalsvekst i grunnkretsane nær eller i sentrumsområda, og langs dei definerte kollektivaksane. Nokre stader har vi likevel hatt større utbygging utan at vi kan tilby god kollektivdekning og gode teneste- og service-tilbod.

I Øygarden har vi fleire nivå på senterstrukturen vår. Vi har regionsenter, kommunedelsenter og lokal- og nærmiljøsentra. Sentra våre har i stor grad kome som følgje av traseane for hovudvegane og bustadbygging. For å kunna utvikla sterke sentra i framtida, må vi møta samfunnsbehov og -utfordringar med ein målretta arealpolitikk. Som eit viktig ledd i arbeidet med styrking av sentra våre skal vi i arbeidet med samfunnsdelen gjennomføra ein heilskapleg analyse av senter- og sentrumshierarkiet i Øygarden. Analysen vil vera ein viktig del av kunnskapsgrunnlaget når vi skal fastsetja dei overordna arealstrategiane våre

Figur 3: Vekst siste ti år fordelt på grunnkrinsar

ANSTENDIG ARBEID OG ØKONOMISK VEKST

Syssetsetting er ein viktig faktor for berekraft, både for enkeltindividet og velferdssamfunnet. Målet om full og produktiv syssetsetting er relevant både lokalt, nasjonalt og globalt.

Øygarden har over tid hatt høgare arbeidsløyse enn landet og fylket. Koronapandemien har forsterka denne effekten, og i mars 2020 var arbeidsløysa på nær 11 prosent. Sjølv om arbeidsløysa er på veg ned, har vi mange innbyggjarar som står utanfor arbeidslivet. Konjunkturedgangar skapar oftast størst lediggang blant unge og dei med lågast utdanning. Demografiske endringar med fleire eldre, samtidig som fleire unge fell utanfor arbeidslivet, er ei alvorleg utfordring vi står overfor.

I nasjonale forventningar til kommunal og regional planlegging 2019-2023, legg regjeringa vekt på vekst i syssetsetting og at kommunane skal leggja til rette for eit grønt og berekraftig næringsliv. CO2-lagringsprosjektet i Naturgassparken vil vera ei slik «grønare» satsing. Nye arbeidsplassar som følgje av Ågotnes hamn vil også bidra til større variasjon i verdiskapinga, og dermed auka den økonomiske berekrafta. Øygarden har stort potensiale for vekst innanfor sjømat- og reiselivs-næringane.

Øygarden har som mål å vera ein aktiv og framtidretta samfunnsutviklarar. Samfunnsutviklingsrolla skil seg frå tilretteleggingsrolla ved å vera meir aktiv, meir strategisk og mobiliserande. Tilretteleggingsrolla, som å tilby nok og tilpassa næringsareal, fungerer godt så lenge næringslivet er i vekst. Når den internasjonale, nasjonale og regionale veksten stoppar opp, har vi behov for meir langsiktige mål og strategiar for næringsutviklinga. Måla og strategiane må tydeleggjere korleis vi som kommune skal ha ei aktiv rolle for næringsutviklinga i Øygarden.

I første omgang har vi behov for meir kunnskap om framtidig verdiskaping og omstilling. Ei slik utgreiingsoppgåve vil vera ein naturleg del av samfunnsdelen til kommuneplanen. Utgreiinga må sjåast i samanheng med etableringa av Øygarden Næringsutvikling KF.

INNOVASJON OG INFRASTRUKTUR

Ny infrastruktur, som Sotrasambandet og ny fylkesveg mellom Kolltveit og Ågotnes, er avgjerande for dei to store satsingane innan næringslivet. Arbeidet med Sotrasambandet er starta opp, og bygginga av sjøve vegstrukturane er venta starta opp i 2021 med ferdigstilling innan 2026.

I intensjonsavtalen til Øygarden kommune er digitalisering løfta fram som eit premiss for tenesteytinga. Gode digitale løysingar skal kompensere for fysiske avstandar i kommunen. Innan helse-sektoren kan velferdsteknologi til dømes bidra med å løysa nokre av utfordringane som følger av auka del eldre. Potensialet for digitalisering er stort både i samfunnet og i organisasjonen. Auka digitalisering kan til dømes vera eit bidrag til å løysa nokre av dei berekraftsutfordringane kommunen har innan manglar i kollektivtilbodet.

I eit berekraftperspektiv er det viktig å finna nye og innovative løysingar for mobilitet, samtidig som vi når miljø- og klimamåla våre. Vi har eit stort potensiale for å kunna etablere raskare og betre trasear for gåande og syklende mellom bustadområde, sentrum og kollektivhaldeplassar. Trasear må sjåast i ein samanheng og prioriterast ut i frå kvar vi når flest mogleg. Ved å planlegga og prioritere tiltaka kan vi også bruke midlar vi får gjennom Miljøløftet.

LIV UNDER VATNET

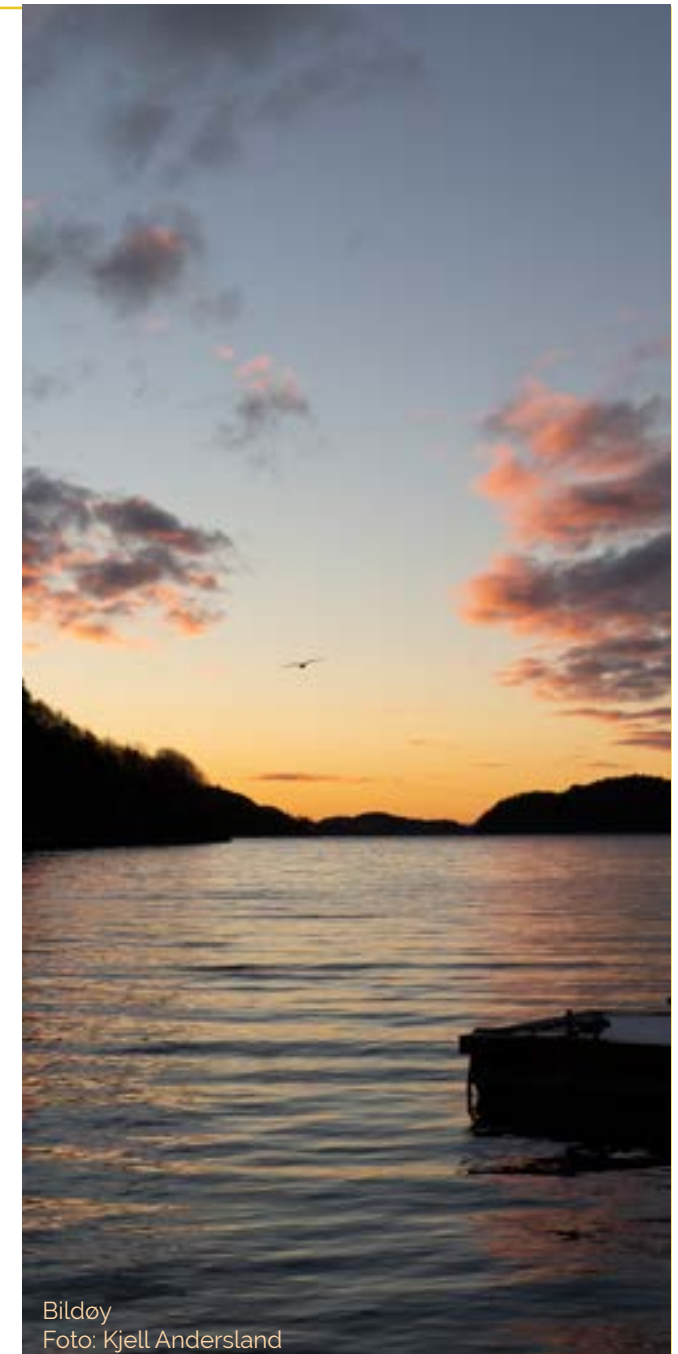
Øygarden opplever press på verdifull natur og landareal. Klimamål vert utfordra av spreitt bustadbygging, bruk av bil som transportmiddel og relativt utsleppstunge næringar. Sistnemnte skjer sjølv om vi har ei grøn omstilling i olje- og gassnæringane.

Verdifullt sjø- og havområde er også utsett for maritim forsøpling. Sjømat og reiseliv er eit viktig ressursgrunnlag for Øygarden. Miljøkartlegging (trafikkregulering) av akvakulturanlegga viser at det ikkje er rom for meir vekst (gul sone). Frå Toftøy og nordover må produksjonen reduserast for å bli berekraftig (raud sone).

Arealdelen til kommuneplanen regulerer formål og bruk av sjøområda, og sikrar areal til både næring og rekreasjon. Kjennskap til ressursane på havbotn og i sjø har tradisjonelt fått mindre merksemd enn landareala. Tidlegare la lovverket opp til eigne kystsoneplanar, men i samsvar med plan og bygningslova er desse temaområda no ein integrert del av arealdelen. For å utvikla langsiktige mål og arealstrategiar som tek vare på og ser samanhengen mellom natur, klima, lokalsamfunn og næringsinteressene, har vi behov for meir kunnskap om sårbare artar og ressursane til havs.

Press rundt tett utbygging kan også utgjera ein trussel for eigna areal til friluftsliv, og reduserer tilkomsten innbyggjarane har til sjø- og landområde.

Kommunen har ansvar for å følgja opp forureining. Ansvarsfordelinga internt i organisasjonen er fragmentert. Det same gjeld ansvarsfordelinga mellom kommunen og andre regionale og statlege myndigheiter. Dette gjer det vanskeleg å få god nok oversikt, og gjer krevande å gjera dei riktige prioriteringane innanfor dette berekraftsmålet.

Bildøy
Foto: Kjell Andersland

SAMARBEID SOM FØRESETNAD FOR EI BEREKRAFTIG UTVIKLING

SAMARBEID FOR Å NÅ MÅLA

Samfunnsutfordringane våre har samansette årsakssamanhengar, og må difor løysast gjennom samarbeid på tvers av ulike sektorar, teneste- og ansvarsområde. Samarbeid er derfor politisk definert som ein føresetnad for å kunna løysa dei prioriterte berekraftutfordringane i kommunen.

Øygarden kommune som organisasjon er forma for å kunna handtera utfordringar som grip inn i kvarandre, men dette vil krevja ein samhandlande, samskapande og løysingsorientert leiar- og tilsettkultur.

«Brukaren i sentrum» er eit viktig omgrep i intensjonsavtalen for Øygarden. Å setja brukaren i sentrum krev at vi jobbar saman med innbyggjarar for å finna gode og tilpassa løysingar. Gjennom samskaping kan kommunen utvikla tenester saman med innbyggjarane, i staden for til dei. Kultur for samarbeid og samskaping må også gjelda i eksterne samarbeid, som til dømes med nasjonale og regionale utviklingsaktørar, kommunale føretak, innbyggjarar, næringsliv og frivilligheita. Bevisst haldning til samskaping gjennom deltakinge demokrati vil også kunna mobilisera og engasjera fleire aktørar til aktiv samfunnsutvikling.

Øygarden etablerer fleire kommunale føretak og aksjeselskap som driftar ulike deler av tenestene i kommunen, som til dømes Øygarden bustadutvikling og ØyVAR. Det er viktig at kommunen har ein open og uttrykt eigarstrategi for selskap der kommunen har eigarinteresse, med definerte ansvarsområde. God samhandling mellom føretaka og administrasjon er avgjerande for at innbyggjarane i Øygarden skal oppleve ein kommune som leverer heilskaplege tenester og styrer i ei bestemt retning.

Figur 4: Samanheng mellom tenesteområda i organisasjonen

I planstrategien skal kommunen ta stilling til om samfunnsdelen og arealdelen til kommuneplanen skal reviderast heilt eller delvis, eller om gjeldande plan skal vidareførast. Prioriteringar av kva planar vi skal jobba fram skal gjerast på bakgrunn av utfordringane kommunen har som samfunn og organisasjon, og kva for politikk det nye kommunestyret ønskjer å føra.

SAMFUNNSDELEN TIL KOMMUNEPLANEN – DEN VIKTIGASTE PLANOPPGÅVA TIL ØYGARDEN KOMMUNE

Som ny kommune er vi i ein prosess for å arbeida saman tre kulturar og tre ulike måtar å prioritera tenestene våre på. Gjennom intensjonsavtalen har vi definert «eit fyrtårn i vest» som vår overordna visjon, med sju underliggende hovudmål. For å gje visjonen innhald og kunna nå hovudmåla har vi behov for langsiktige målsettingar og utviklingsstrategiar, som vi også må kunna evaluera og måla resultat av.

Samfunnsdelen til kommuneplanen skal vera det overordna og langsiktige styringsdokument til Øygarden kommune, som viser korleis vi skal prioritera innsatsen vår. Sjølv planprosessen til samfunnsdelen vil vera ein viktig arena for samarbeid og samskaping av felles mål; både for tenesteutviklinga og organisasjonen som heilskap.

For å kunna møta prioriterte samfunnsbehov og -utfordringar, både på kort og lang sikt, skal samfunnsdelen til kommuneplanen fastsetja den overordna arealstrategien til Øygarden kommune. Arealstrategiane i samfunnsdelen skal bidra til å løysa definerte samfunnsutfordringar, og ha ei tydeleg kopling mot kommuneplanen sin arealdel og dei framtidige arealdisponeringane i kommunen.

For å operasjonalisera mål og strategiar i samfunns- og arealdelen må desse visast att gjennom ei tydeleg prioritering i handlings- og økonomiplanen til kommunen.

RULLERING AV AREALDELEN TIL KOMMUNE- PLANEN

Kommunen har eit behov for å sjå arealdisponeringane og føringane for arealbruken i ein heilskap, på tvers av dei tre gamle kommunegrensene. Drøftingar om arealbruk vil i første omgang verta løfta fram i arbeidet med overordna arealstrategi i samfunnsdelen. Arealstrategien skal på lik linje med dei andre måla og strategiane i samfunnsdelen møta utfordringsbileta til kommunen. Arealstrategien skal visa retning for korleis vi kan strekka oss mot dei berekraftmåla som kommunen har prioritert.

Arealdelen til kommuneplanen er ein viktig premissgivar for samfunnsutviklinga i Øygarden, og har ei sterk kopling til prioriterte investeringar. Bustadbygging, næringsutvikling og kommunale tenestebygg krev alle investering i offentleg infrastruktur. Areal som vert lagt som byggeformål skapar ei forventning hos innbyggjarar og eigedomsutviklarar om at dei vil kunna bygga ut, men utbygginga vil stoppa opp dersom det ikkje er mogleg å få på plass infrastruktur til byggeformålet.

PÅGÅANDE PLANARBEID I ØYGARDEN KOM- MUNE

Samstundes som kommunen har behov for å drøfta overordna mål og føringar for samfunnsutviklinga med overordna arealstrategiar, vert det jobba med ei rekke arealplanar på ulike nivå. Desse arealplanane tek opp i seg tema som sentrumsutvikling, vekst og tilrettelegging for næring og bustad, vegutbygging, utbygging av annan infrastruktur som avløp og vassforsyning og meir tilrettelegging for gåande og syklande.

Gjennom arealstrategien i samfunnsdelen skal kommunen sjå samanheng mellom ønskt samfunnsutvikling og arealdisponeringar i kommunen. Det vil derfor vera viktig å leggja arealstrategien i samfunnsdelen til grunn for arealplanane som

kommunen jobbar med. Store avvik mellom ønskt samfunnsutvikling og arealdisponering vil gjera det vanskeleg for kommunen å nå dei overordna måla vi set oss. Arbeidet med vurdering av vedtekne arealplanar og pågåande planprosessar innanfor areal vil verta ein sentral del av rulleringa av arealdelen til kommuneplanen, som truleg kan starta opp hausten 2021.

VURDERING AV ANDRE PLANBEHOV

Gjennom planstrategien kan kommunestyret også ta stilling til om det er andre planar som skal prioriterast i valperioden. Planbehovet må sjåast i samanheng med utviklingstrekk og utfordringsbileta til kommunen, og kva som skal til for å skapa ei positiv utvikling.

Øygarden kommune har ei rekke vedtekne planar som gjeld for heile eller deler av den komande valperioden. Innan samfunn har vi eit stort omfang av fag- og temaplanar, handlingsplanar og strategiar. Ettersom planane våre er vedtekne i tre ulike kommunar, bygger dei også på ulike mål og visjonar, og til dels ulike utfordringsbilete. Nokre av planane gjeld for periodar tilbake tid, men er ikkje formelt oppheva. Desse planane vert difor vidareført i den nye kommunen. Eit uoversiktleg plansystem er ikkje uvanleg i ein nyleg samanslått kommune, men er utfordrande å styra etter.

Øygarden tar med seg ei rekke reguleringsplanar frå dei tre tidlegare kommunane, som er vedtekne med utgangspunkt i eit høgare estimat for venta folkevekst enn det som verkar realistisk i dag. Mange av planane vil utløysa behov for investeringar for kommunen. Derfor må reguleringsplanar sjåast i samanheng med både eksisterande tenester og infrastruktur, og handlingsrommet som ligg i kommuneøkonomien.

For å samla den nye kommunen om felles overordna mål og strategiar er det viktig få på plass samfunnsdelen til kommuneplanen. Når den overordna retninga for kommunen er peika ut, kan vi i større grad vurdere gjeldande planverk for å sjå om desse støttar opp under ønskt utvikling. Fleirtalet av gjeldande planar kan derfor vidareførast fram til vi har vedteke ny samfunnsdel, for deretter å vurderast ut i frå felles mål og strategiar

Angeltveit
Foto: Kjell Andersland

Det kommunale plansystemet er det viktigaste verktøyet vi har for å sikra oppfølging, iverksetting og gjennomføring av politiske mål, prioriteringar og vedtak. Plansystemet må vera føreseieleg og funksjonelt å styra etter.

PLANSYSTEMET SOM VERKTØYKASSE FOR SAMFUNNSUTVIKLING

Gode planprosessar og eit funksjonelt plansystem i Øygarden kommune krev:

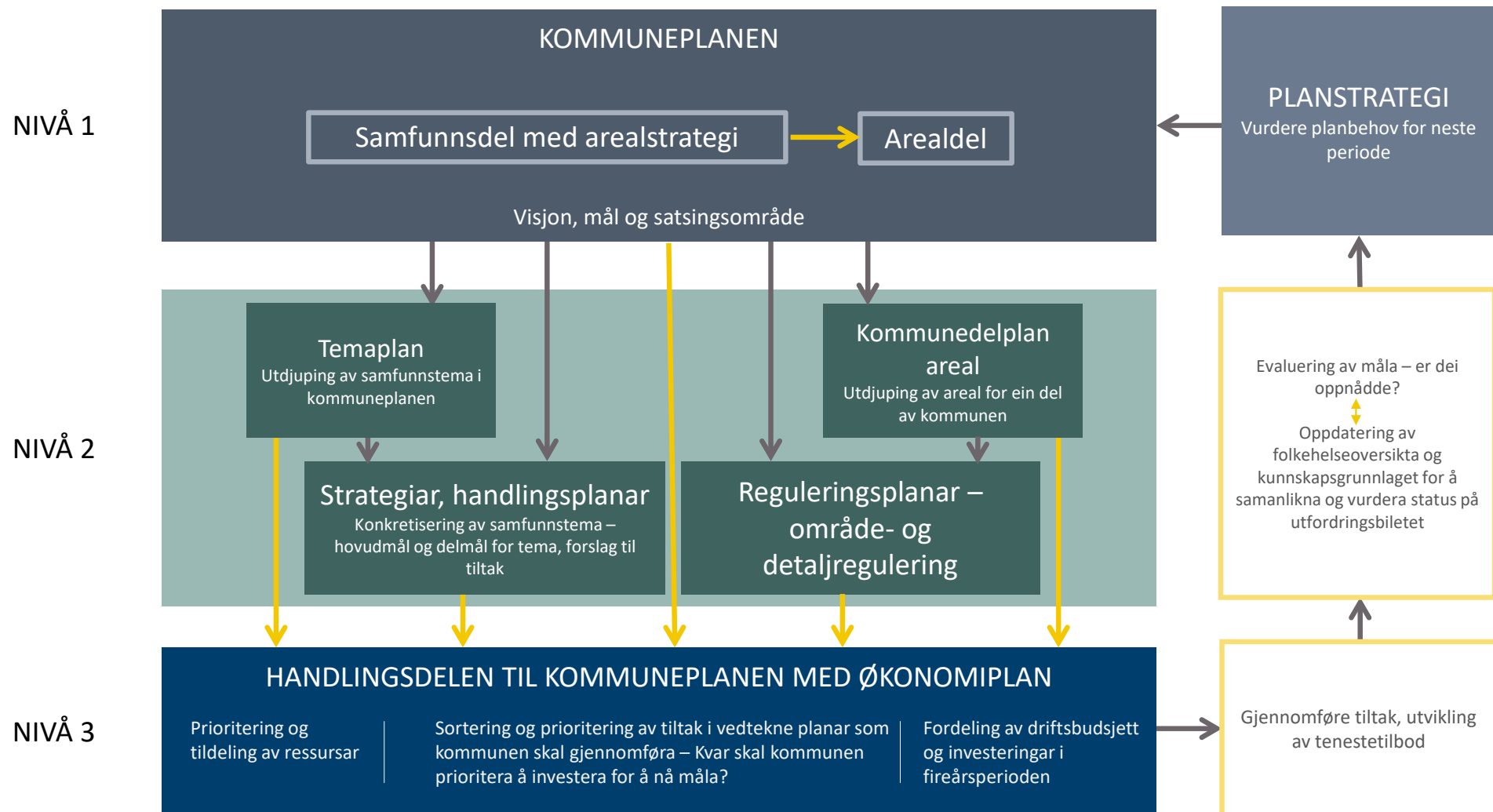
- Klart definerte mål i kommuneplanen som gir ei tydeleg retning, og legg til rette for tverrfagleg samhandling.
- Eit oversiktleg plansystem som synleggjer dei ulike nivåa av planane våre.
- Samanheng mellom visjon, mål og strategiar i kommuneplanen (samfunns- og arealdelen) og prioriteringar i økonomiplanen.
- Arealplanlegging som følgjer opp ønskt samfunnsutvikling og arealstrategiar i samfunnsdelen.

- Klart definerte nivå på planane vi utarbeidar, som følgjer hierarkiet i plansystemet.
- Effektive planprosessar, men god involvering.
- Lettleselege og oversiktlege plandokument med tydelege mål og prioriteringar.
- Temaplanar framfor tematiske kommunedelplanar innan samfunnsutvikling.

Det kommunale plansystemet er avgrensa til planar som krev politisk behandling. Administrative planar og rutinar som vert utarbeidde for intern bruk i organisasjonen er ikkje å rekna som del av det formelle plansystemet. Alle planane våre skal vera forankra i kommuneplanen.

Plansystemet vårt har ein hierarkisk struktur med tre nivå av planar, som vist i figuren til høgre:

1. Strategisk nivå som viser retning for samfunnsutviklinga: Kommuneplanen med samfunns- og arealdel
2. Strategisk utdjuping av overordna visjon, mål og satsingsområde: Kommunedelplanar, temaplanar, strategiar, handlingsplanar og reguleringsplanar for areal
3. Prioritering av tiltak som bidreg til at vi oppnår overordna visjon og mål: handlingsdelen til kommuneplanen og økonomiplan

Figur 5: Plansystemet i Øygarden kommune

Tabellen nedanfor gir ei kort forklaring av dei ulike plantypene:

Samfunnsdelen til kommuneplanen med arealstrategi	Samfunnsdelen til kommuneplanen er den viktigaste overordna strategiske planen til kommunen. Samfunnsdelen skal ta stilling til langsiktige utfordringar, mål og strategiar - både for Øygarden som kommune, og som organisasjon. Arealstrategiar er langsiktige og overordna prinsipp for korleis kommunen skal forvalta areala. Arealstrategiane i samfunnsdelen skal ha ei tydeleg kopling mot arealdelen til kommuneplanen.
Arealdelen til kommuneplanen	Arealdelen til kommuneplanen omfattar areala i heile kommunen, og er juridisk bindande for korleis vi brukar og vernar om areala våre. Arealdelen skal sikra at arealbruken støttar opp om og bidreg til å nå mål og strategiar som er fastsette i samfunnsdelen. Arealdelen er også styrande for meir detaljerte arealplanar og utbyggingstiltak.
Handlingsdelen til kommuneplanen med økonomiplan	I tillegg til samfunns- og arealdelen, består kommuneplanen av ein handlingsdel med tilhøyrande økonomiplan. Mål og strategiar frå kommuneplanen skal følgjast opp ved at handlingsdelen peikar ut kva tenesteområde kommunen prioriterer å utvikla, og kva tiltak som skal gjennomførast. Handlingsdelen styrer dermed utviklingsretninga og drifta, og gir konkrete prioriteringar gjennom budsjett og investeringar. Handlingsdelen skal rullerast årleg.
Kommunedelplanar	Ein kommunedelplan har som funksjon å utdjupa overordna mål og strategiar i kommuneplanen. Kommunedelplanar er eit verktøy for å visa vegval, strategiar og nødvendige prioriteringar på lang sikt, med tydelege koplingar til den overordna kommuneplanen. Kommunedelplanar kan avgrensast geografisk eller til eit tematisk område.

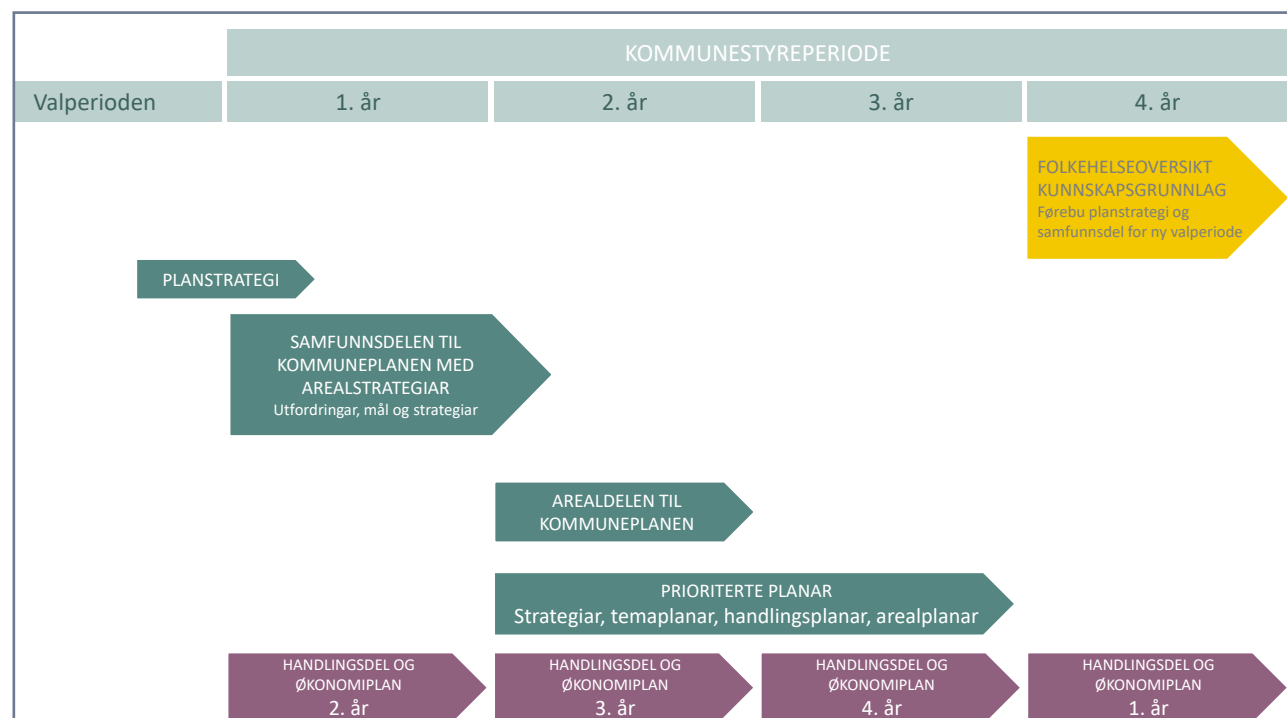
Reguleringsplan	Arealdelen til kommuneplanen eller ein kommunedelplan for areal kan stilla krav til meir detaljerte avklaringar av arealbruken innanfor eit område, gjennom eit krav til reguleringsplan. Ein reguleringsplan kan utarbeidast som områdeplan eller ein detaljplan: Ein områdeplan har eit meir overordna perspektiv, og ser gjerne eit større område eller eit utbyggingsmønster i samanheng. Det er mogleg å bygga direkte frå ein områdeplan, men det kan også settast krav om at det skal jobbast meir med detaljar i ein detaljplan. Ein detaljplan har tydelege føringar som det kan byggjast ut i frå direkte.
Strategi, temaplan og handlingsplan	Strategiar, temaplanar og handlingsplanar er samfunnsplanlegging på tema- og sektornivå. Føremålet er å utdjupa overordna strategiar og målsetjingar, avklara eventuelle vegval og foreta nødvendige prioriteringar på lang sikt. Ein strategi har som hovudmål å peika ut ei retning innanfor eit gitt temaområda, og er meir overordna enn temaplan og handlingsplan. Strategien vil innehalda både ei skildring av utfordringar og målsettingar, men ikkje tiltak. Temaplan er den mest omfattande plantypen, og vil i likheit med strategiar skissera utfordringsbilete, målsettingar og satsingsområde. Til forskjell frå strategien, vil ein temaplan også innehalda tiltak som viser korleis vi skal nå måla våre. Ein handlingsplan inneheld tiltak som følgjer opp mål og strategiar i ein plan eller ein strategi. Handlingsplanar kan følgja opp planar og strategiar innanfor alle dei tre nivåa, både kommuneplan, kommunedelplan, strategi og temaplan.

PLANSYSTEMET VÅRT SKAL SPEGLA DEN STYRANDE POLITIKKEN

Øygarden kommune skal ha planar som står i samanheng med kvarandre og som peikar ut retninga vi skal styra etter, på tvers av fag og sektorar. Den nye kommunelova tydeleggjer behovet for å tenka langsiktig og i heilskap, og slår fast at økonomiplanen skal visa korleis langsiktige utfordringar, mål og strategiar i planar vert følgd opp.

Dersom samfunnsdelen til kommuneplanen skal styra prioriteringar i økonomiplanen andre året i valperioden, er det avgjerande at samfunnsdelen vert vedteken i løpet av det første valåret. For å få dette til må kunnskapsgrunnlag med utfordringsbilete og utviklingstrekk utarbeidast i forkant av valet. Då vil det nye kommunestyret raskt kunna komma med sine politiske prioriteringar og vedtak etter valet, noko som skapar større rom for å styra etter eigen politikk i kommunestyreperioden.

I inneverande periode blir tidsløpet litt annleis, og både planstrategi, samfunnsdel med arealstrategi og arealdelen blir vedteken lenger ute i kommunestyreperioden enn kva figuren ovanfor skisserer.

Figur 6: Tidsløpet i plansystemet

OVERSIKT OVER PLANAR OG UTGREIINGAR I PERIODEN 2020-2023

PLANAR MED OPPSTART I PLANPERIODEN

Namn på plan	Planskildring	Venta framdrift
Kommuneplanen sin samfunnsdel	Kommuneplanen sin samfunnsdel skal ta stilling til langsiktige utfordringar, mål og strategiar - både for Øygarden som kommune, og som organisasjon. Arealstrategien i samfunnsdelen skal ha ei tydeleg kopling mot arealdelen til kommuneplanen, ved at det vert gitt ei retning for arealdisponeringar i kommunen	Oppstart hausten 2020, vedtak februar 2022
Kommuneplanen sin arealdel	Kommuneplanen sin arealdel skal visa samanheng mellom framtidig samfunnsutvikling og arealbruk.	Oppstart hausten 2021
Handlingsdel med økonomiplan	Kommuneplanen skal ha ein handlingsdel som syner korleis kommunen skal følgja opp overordna mål i kommuneplanen dei neste fire åra, eller meir.	Rullerast årleg
Reguleringsplan for Stovevatnet	Planen gjeld regulering av arealet der Stovevatnet ligg i dag, som blir fylt igjen i samband med Sotrasambandet. Tomt til ny vidaregåande skule og ny kollektivterminal på Straume ligg innanfor dette arealet.	Oppstart i løpet av kommunestyreperioden
Reguleringsplan for Miljøgata Kvednatunet - Kårtveitpollen	Planen gjeld regulering av miljøgata på miljøløkket som kjem over Ågotnes sentrum i samband med ny fylkesveg 561.	Oppstart i løpet av kommunestyreperioden

UTGREIINGSBEHOV I PERIODEN

I arbeidet med kunnskapsgrunnlaget er det peika på fleire sentrale tema som kommunen treng å utgreia nærare i arbeidet med samfunnsdelen. Lista er ikkje uttømmende.

Tema	Føremål
Sentrum	Utgreia/avklara sentrumsstruktur og sentrumshierarki i kommunen, og vurderer behov for areal til ulike type handel
Næring, omstilling	Utgreia potensiale for framtidig verdiskaping i kommunen, og omstilling til eit mindre utsleppstungt næringsliv
Miljø	Utgreia kva behov kommunen har for å etablera system for overvaking og oppfølging av forureining.
Digitalisering	Utgreia kommunen sitt potensiale og behov for å nytta digitalisering for smartare tenesteutvikling
Aldersvenleg lokalsamfunn	Utgreia kva som skal til for at kommunen skal vera meir aldersvenleg. Utgreiinga skal særleg omhandla universell utforming, transport, bustadar, kommunikasjon og medverknad
Ulike utgreiingsbehov i samband med arealstrategien	Sjå på samanheng mellom offentleg tenesteyting, samferdsel og utbyggingsføremål og koplinga til finansiering av sosial og teknisk infrastruktur.

PLANAR SOM KAN UTGÅ

Øygarden har ei rekke planar for samfunns- og tenesteutvikling. Desse planane kan først vurderast etter at overordna mål og visjonar for kommunen er utarbeidd, og vert difor gjeldande fram til samfunnsdelen til kommuneplanen er vedteken. Det er likevel tilrådd at følgjande planar går ut no, ettersom dei ikkje lenger er relevante:

Namn på plan	Hovudføremål	Status
Strategisk næringsplan 2004-2007 – Fjell kommune	Næring	Utgår
Ny skulestruktur 2013 - Fjell kommune	Skulestruktur	Utgår

Golta
Foto: Monica Hovland